Érettségi vizsga
E. d) próba
Pszichológia

3-as változat

Humán profil az elméleti szakirányban; szolgáltatások profil a szakközépiskolai szakirányban; és minden profil és szak a vokacionális szakirányban, a katonai profilt leszámítva

- **Minden tétel kötelező. Hivatalból jár 10 pont**
- **Tényleges munkaidő 3 óra.**

I. tétel **(30 pont)**

Írjátok a vizsgalapra a helyes válasznak megfelelő betűjelet az alábbi helyzetek mindegyikére. Csupán egyetlen válasz helyes.

1. Az érzékelési kép:
    a. egyszerű és elsődleges
    b. összetett és sematikus
    c. egyszerű és másodlagos
    d. másodlagos és sematikus
2. Egy hóvirág észlelési képe:
    a. másodlagos
    b. általános (egy tárgyosztályra vonatkozó)
    c. tartalomban gazdag
    d. a helyzettől/környezettől függetlenített
3. A képzet/reprezentáció az alábbiban hasonlít az észleléshez:
    a. az információs tartalomban
    b. a sematikus jellegében
    c. az absztrakt jellegében
    d. a panoramikus jellegében
4. A szükségletek az alábbinak a megnyilvánulási formái:
    a. motiváció
    b. emlékezet
    c. akarat
    d. figyelem
5. István sok éve külföldre ment, de továbbra is szereti szülőhazáját, mert az érzelmi átélések:
    a. mozgékonyak
    b. kifejezésre jutnak
    c. sajátosan emberiek
    d. az őket létrehozó inger hiányában is fennmaradnak
6. Az iskola első napjaiban Krisztián jelentős erőfeszítést tett, hogy összpontosítson a tanórákon, de egy idő után ezt már könnyedén meg tudta tenni, mivel kialakította a …….. figyelmet:
    a. önkéntelen
    b. érzelmi
    c. posztvoluntáris
    d. készenléti
7. Egy teniszmeccsen elért gyenge eredmény, valamint egy azt követő baleset miatt, mely két hónapig távol tartotta a pályától, Gábor lemondott arról, hogy tovább űzze ezt a

sportot, noha az edzője szerint tehetséges és folytatnia kellene. Az akaratnak a vonása, mely a fenti példában Gáborból hiányzik, a következő:

a. gyorsaság
b. kitartás
c. függetlenség
d. nyugalom

8. A személy érdeklődése egy adott tevékenységi terület irányában:
   a. egyértelműen egy olyan faktort jelent, mely akadályozza a kreativitás megnyilvánulását az adott személynél
   b. természetes módon ösztönzi az adott személy kreativitását
   c. semmi kapcsolatban nincs az adott személy kreativitásával
   d. abban az esetben ösztönzi az adott személy kreativitását, amennyiben egy konvergens típusú gondolkodás támogatja
9. A motiváció formája, melyhez akkor folyamodnak, amikor egy dolgozót arra figyelmeztetnek, hogy fizetéscsökkentéssel büntetik, ha késik a munkaprogramjáról:
   a. pozitív
   b. belső
   c. negatív
   d. érzelmi
10. A múló öröm, melyet egy járókelő érez, amikor egy udvarban játszó gyerekcsoportot lát, példa az alábbira:
    a. érzelem
    b. emóció
    c. hangulat
    d. szenvedély

II. tétel **(30 pont)**

A.

A bal oldali oszlopban a képzelet eljárásai vannak felsorolva, a jobb oldali oszlopban pedig azokra vonatkozó igaz kijelentések. Írjátok fel a vizsgalapra a helyes társításokat a bal oldali oszlopban szereplő betűk és a jobb oldali oszlopban szereplő, nekik megfelelő számok között.

a) Összevonás	1. Olyan szereplők megalkotásakor használták, mint például Nagyivó, Nagyevő, az óriás.
b) Nagyítás	2. Ez létező szerkezetben egy elem vagy egy funkció valami újra való kicserélésében áll.
c) Megsokszorozás	3. Olyan művészeti alkotások alapját képezte, mint a *Végtelen oszlop* vagy *A csend asztala.*
d) Behelyettesítés	4. A korábban különálló tárgyakhoz, lényekhez, jelenségekhez tartozó részek új szervezésében áll.
	5. Ez egy képzeleti áthelyezés észlelési, intellektuális vagy érzelmi síkon valami másba, ez a más lehet egy másik személy, egy tárgy, egy jelenség.

B.

Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget:

Az emlékezet és a gondolkodás közötti, valamint az ezek és más lelki mechanizmusok közötti folyamatos kölcsönhatás meghatározza az emberi személyiség bonyolultságát, és azt a sajátos módot, ahogyan ő önmagához és a világhoz viszonyul.

Kiindulva az alábbi szövegből, válaszoljatok az alábbi feladatokra/követelményekre:

1. Nevezzetek meg két lelki folyamatot, melyre a szöveg explicit módon utal.
4 pont
2. Határozzátok meg az 1. pontnál megjelölt lelki folyamatok egyikének 3 jellemzőjét.
6 pont
3. Alkossatok egy példát, mellyel szemléltettek egyet a gondolkodás stratégiái közül.
4 pont
4. Érveljetek, hozzávetőleg 5 sorban a logikus bevésés magasabbrendűségéről a mechanikus bevéséssel szemben.
4 pont

III. tétel **(30 pont)**

Olvassátok el figyelmesen az alábbi szöveget:

Mirca Eliade a román kultúra legerősebb, legszívósabb és legelragadóbb önépítő energiája. Biztosan volt sok olyan személyiség, aki már gyermekkorában tudatában volt saját értékének, és látomása volt társadalmi, szakmai, politikai stb. kiteljesedéséről, de senki sem kovácsolta, csiszolta önmagát ekkora józansággal és állhatatossággal, ekkora biztossággal és rendszerrel. (…)

Életrajzának kezdetén a 15 éves diák, aki oldalak százait tölti meg serdülőkori történetekkel és esetekkel, tudatában lévén, hogy a benne rejlő világteremtő szellem köteles a világot irodalmilag életre kelteni…

A másik végen a megbecsült tudós, akiről Noica így írt a „Vremea”-ban 1929. december 5-én: „egy olyan ember, aki élt, aki él, aki gondolatokra csap le, hogy szenvedjen brutális replikájuktól, aki szellemileg ingerel, meginogva és ugyanakkor megtartva egy egyensúlyt, aki összeomlik és növekszik. Soha egyetlen innen származó gondolat sem érezte közelebb a többszörös és fegyelmezetlen tapasztalat csodáját. Szeretett eszményit játszani, a kínban elpusztulni, próbálkozni és kalandba bocsátkozni.” (…) Egy nemzedék kötőanyaga volt, nem csupán annak jelképe.” (…)

Végül, az abszolút ember és a „sors nélküli” ember között egy egész rangsornyi sarkítottság létezett. És mindenikhez a kulcsot „A rövidlátó serdülő regénye” jelenti. Itt mutatkozik meg a legtisztábban és legvilágosabban az ellentétek-a-harmóniában összege, melyek Eliade személyiségét alkotják: „Mindenik kollégámnál magasabb rendűnek éreztem magam, legalább azért a hatalmas erőfeszítésért, melyet arra fordítottam, hogy szélesítsem és mélyítsem kultúrámat. (…) De ennél több voltam.

Egy serdülőkori krízis közepében voltam, azt fedeztem fel, hogy minden reggel csúnyább vagyok, esetlenebb, felfedeztem, hogy a velem egykorú lányokkal való találkozásaimban mennyire gátlásos és nem vonzó vagyok, összehasonlításban egyes barátaimmal. Ez a krízis súlyosbodott egészen a líceum végéig. Feltehetően ennek tulajdonítható, hogy nem fejeztem be a regényt. Egy adott pillanatban úgy éreztem, hogy nem tudok másként írni, csak első személyben, és hogy mindenfajta irodalomnak, leszámítva a közvetlenül vagy közvetve önéletrajzi irodalmat, nem volt értelme. Így fogtam hozzá „A rövidlátó serdülő regényé”-hez.”

…És ugyancsak onnan: „Elkezdődtek a melankólia-krízisek (…) Hosszú ideig a magányos helyzetem megvédett, mint egy belső mellvért minden kudarc és megaláztatás ellen. És egyszer csak a magányosságom, ami számomra eleve elrendeltnek tűnt, úgy védett, mint egy sírkő. Mindent megpróbáltam volna, hogy széttörjem.”

(Mircea Eliade, A rövidlátó serdülő regénye
Előszó, Dan. C. Mihăilescu)

Kiindulva az alábbi szövegből, feleljetek az alábbi követelményekre:

A. Nevezzétek meg, C. G. Jung elmélete alapján Eliade temperamentumtípusát. Jelöljetek meg a szövegben két gondolatot/kijelentést, melyre a válaszotokat alapozzátok. **6 pont**

B. Mit gondoltok, Eliade egy erős ember volt? A szövegre való hivatkozással nevezzetek meg egy indokot, amivel alátámasztjátok az általatok adott választ. **4 pont**

C. A szövegben az áll, hogy Eliade harmóniában lévő ellentétek összege volt. Nevezzetek meg két indokot, mely ezt alátámasztja. **6 pont**

D. Körülbelül fél oldalban mutassátok be Eliade jellemét, G. W. Allport elméletének megfelelően, kiemelve a személy jellemének egy kardinális vonását és két fő-vonását. **10 pont**

E. Fogalmazzatok meg egy érvet, mellyel elvetitek azt az állítást, miszerint *a vérmérsékleti vonásokat tekinthetjük jóknak vagy rosszaknak, kívánatosaknak vagy nemkívánatosaknak*. **4 pont**